

Åkerogräs i Östergötland

Kalvnos, EN (starkt hotad)
Renlost, EN (starkt hotad)
Råglost, EN (starkt hotad)
Klibbveronika, VU (sårbar)
Korndådra, VU (sårbar)
Sanddådra, VU (sårbar)

Kalvnos. Foto: Tommy Karlsson

Akerogräsen har till största delen kommit till Sverige med utsäde och har sitt ursprung i Medelhavsområdet och i Västasien. I det moderna jordbruket har de flesta åkerogräsen minskat kraftigt, de varierar extremt mycket i vanlighet mellan åren och ett flertal av åkerogräsen är idag rödlistade. Ett antal av dem omfattas även av ett åtgärdsprogram och sex av de arterna återfinns i Östergötland. Kalvnos (*Misopates orontium*), sanddådra (*Camelina microcarpa*), korndådra (*Neslia paniculata*), klibbveronika (*Veronica triphyllos*), renlost (*Bromus arvensis*) och råglost (*Bromus secalinus*).

Renlost. Foto: Tommy Karlsson

Beskrivning av arterna och deras livsmiljö

Åkerogräsen tillhör en lång rad olika växtfamiljer och ogräsfloran har växlat i takt med att olika grödor har odlats. De sprids med utsäde, foder, vind, vatten och djur. Vissa av arterna var förr föda åt människor och deras boskap. Alla arter av åkerogräs har ett antal egenskaper som gör att de kan konkurrera med den odlade grödan och klara av manuell ogräsbekämpning. I takt med att

brukningsmetoderna förändrats kan vissa av dessa uthärdande egenskaper idag vara värdelösa.

Nedan följer en kort beskrivning av de åkerogräs som ingår i åtgärdsprogrammet och återfinns i Östergötland.

Kalvnos (EN) - en upp till 4 dm hög, ettårig lejongapsväxt som blommar med rosenröda (sällan vita) blommor under juli till september. Den förekommer sällsynt på kulturpåverkad mark, som åkrar, vägkanter, ruderatmark eller som odlad.

Sanddådra (VU) - en ett- till tvåårig korsblommig ört som blommar under juni och juli. Blommorna är små med ljusgula kronblad. Arten återfinns sällsynt i sandiga kulturmarker och åkrar, främst råg- och trädesåkrar.

Korndådra (VU) - en ettårig korsblommig växt med små gula blommor. Blomningstiden infaller under juni till juli och den finns sällsynt på öppen och lerig jord som åkrar och trädgårdsland.

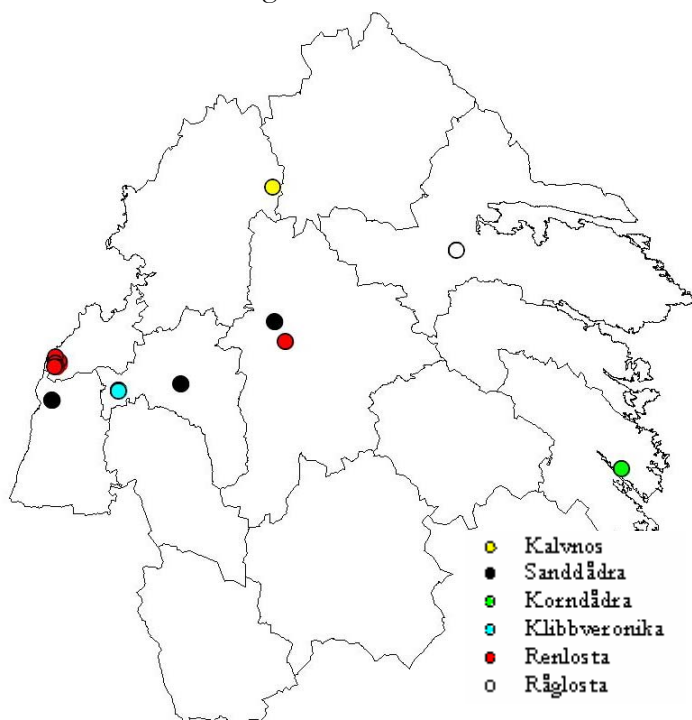
Klibbveronika (VU) - en lågväxt ettårig ört med mörkblå blommor. Den blommar i april och maj och vissnar sedan snabbt ner, vid torkning svartnar hela växten. Klibbveronika växer sällsynt på sandig kulturpåverkad mark som åkrar, trädor och betesmarker.

Renlost (EN) - ett ettårigt, ibland tvåårigt, svagt tuvat vippgräs. Den blommar från juni till augusti. På åkermark med brunlila småax medan småaxen på ruderatmark kan vara helt gröna. Återfinns på sandiga marker vid åkerkanter, trädesåkrar, ruderatmarker och vallar.

Råglost (EN) - ett meterhögt, ettårigt gräs. Förekommer oftast i höstsäd, främst råg och blommar i juni och juli.

Utbredning

I Sverige återfinns de flesta lokaler för åkerogräsen i söder. Mot norr och nordväst i landet minskar antalet förekomster. Av de totalt 28 åkerogräsarter som finns med i åtgärdsprogrammet förekommer sex arter i Östergötland.

Fyndlokaler för åkerogräs i Östergötland.

Hotbild

Det moderna jordbruket har lett till att åkerogräsen har minskat både till art- och individantal. De faktorer som haft störst negativ inverkan på ogräsen är kemisk ogräsbekämpning, rensning av utsädet och den omfattande odlingen av vall. Andra orsaker till ogräsens tillbakagång är effektivare mekanisk bearbetning av jorden, tätare växande grödor, strukturrationalisering och minskad odling på lätta och magra jordar. När sedan antalet förekomster minskar i landskapet, minskar också möjligheten till nyetablering på lämpliga lokaler.

Klubbveronika. Foto: Thomas Gunnarsson

Skötselråd:

- ▲ Inget bekämpningsmedel eller gödsel i zoner längs åkerkanter.
- ▲ Vid vallinsädd spara en yttre zon och antingen odla årligen eller lägg i träda och trädesharva (bör ej läggas längs vattendrag).
- ▲ Anläggning av allmogeåker där de rödlistade åkerogräsen sås ut. En sådan kan även med fördel anläggas i natur- och kulturresevat.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

KONTAKTPERSON Kjell Antonsson
BESÖKSADRESS Östgötagatan 3
POSTADRESS 581 86 Linköping
TELEFON 013 - 19 60 00
HEMSIDA <http://www.e.lst.se>

KÄLLOR

Kloth, J-H. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av Hotade åkerogräs. Naturvårdsverkets rapport 5659.
Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. Den nya nordiska Floran. Wahlström & Widstrand, Stockholm.
ArtDatabankens faktablad
<http://www.artdata.slu.se/rodlista/index.cfm>